

Karina Żukowska - Nawrot

Profilaktyka szkolna jako jedna z metod przeciwdziałania niedostosowaniu społecznemu

Profilaktyka szkolna jest to proces wspierający zdrowie psychiczne i fizyczne poprzez pomoc i towarzyszenie uczniowi w zdobywaniu wiedzy o zagrożeniach dla zdrowia oraz nabywaniu umiejętności przeciwdziałania tym zagrożeniom.

Każda prawidłowo funkcjonująca szkoła powinna stworzyć swój własny program profilaktyczny, aby pomóc młodzieży w zorientowaniu się o zagrożeniach, które niesie ze sobą życie. Populację dzieci w wieku szkolnym podzielić możemy na 3 grupy :

1. niskiego ryzyka- do grupy tej zaliczane są osoby, które nie podejmują jeszcze ryzykownych zachowań, są przed inicjacją,
2. podwyższonego ryzyka- w grupie tej są już osoby, które mają za sobą pierwsze próby zachowań ryzykownych,
3. wysokiego ryzyka- należą tu osoby o utrwalonych zachowaniach ryzykownych.

Do każdej z wymienionych powyżej grup przypisane są inne działania profilaktyczne, które należą do różnych poziomów ryzyka.

I tak np. do grup niskiego ryzyka skierowana jest profilaktyka pierwszorzędowa, która polega na promocji zdrowia i zapobieganiu zagrożeniom, poprzez rozwijanie umiejętności radzenia sobie z wymogami życia, zaś jej celem jest odroczenie inicjacji. Profilaktyka drugorzędowa skierowana jest

do osób z grupy podwyższonego ryzyka i wymaga pomocy w wycofaniu się z zachowań ryzykownych.

Ostatnia, profilaktyka trzeciorzędowa- działaniami swoimi obejmuje grupę wysokiego ryzyka i polega na zatrzymaniu procesu chorobowego i degradacji społecznej. Należą tu działania terapeutyczne, rehabilitacyjne i resocjalizacyjne.

Jeśli chodzi o realia szkolne to w instytucji tej realizowana może być tylko profilaktyka pierwszorzędowa, która polega na przeciwdziałaniu zagrożeniom i wspieraniu procesów wychowania. Według A. Kazdin do najczęściej pojawiających się zachowań ryzykownych należą: brak dyscypliny, zachowania agresywne, wagary, palenie papierosów, brak zainteresowania nauką, eksperymentowanie z substancjami psychoaktywnymi (alkohol, marihuana, kleje, rozpuszczalniki).

Z. Gaś, w swoich badaniach doszedł do wniosku, że zachowania ryzykowne mają to do siebie, że jedne pociągają za sobą inne np. palenie papierosów często występuje z piciem alkoholu, zaś spożywanie alkoholu ściśle wiąże się z czynami przestępczymi.

Ponadto zachowania ryzykowne podejmowane przez dzieci oprócz tego, że pełnią określone funkcje - są sposobem na:

- zaspokojenie podstawowych potrzeb psychicznych,
- realizowanie celów rozwojowych,
- radzenie sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi.

Ważną rolę w zapobieganiu niedostosowaniu społecznemu odgrywają programy profilaktyczne, które od kilku lat realizowane są w szkołach. Do najbardziej rozpowszechnionych programów profilaktycznych należą: „Palenie i ja”, „Zanim nie jest za późno”, „Profilaktyka AIDS”, „Zanim spróbujesz”. Programy te są dużą pomocą zarówno dla rodziców i uczniów, jak i nauczycieli, gdyż są drogowskazem prawidłowego funkcjonowania dziecka w społeczeństwie.

Głównym zadaniem szkoły odnośnie profilaktyki jest ścisła współpraca z placówkami takimi jak:

- poradnie psychologiczno- pedagogiczne,
- ośrodki socjoterapii,
- poradnie zdrowia psychicznego,

1. Drugi elementarz, czyli program siedmiu kroków.

Program ten opracowali A. Arendarska, A. Czapczyńska, D. Kaletnik-Moch, E. Wierzejewska- Łazarkiewicz, A. Pacewicz, J. Mellibruda i adresowany jest do młodzieży, nauczycieli i rodziców. Celem programu jest:

- dostarczenie wiedzy o substancjach uzależniających oraz zagrożeniach związanych z ich używaniem,
- wskazanie możliwości unikania tych zagrożeń,
- pokazanie perspektyw zdrowego życia i drogi do satysfakcji osobistych bez sięgania po substancje psychoaktywne.

Na program ten składa się cykl zajęć dla uczniów i kilka spotkań warsztatowych dla rodziców pt. "Jak pomóc dziecku nie pić".

Innym ciekawym programem profilaktycznym jest program autorstwa K. Wojcieszka, który ma charakter głębokiej interwencji w środowisko np. szkolne, zaś celem programu jest zmiana norm środowiskowych związanych z np. piciem alkoholu. Na scenariusz spotkania składają się psychodramy, krótkie prelekcje, filmy oraz świadectwa trzeźwego alkoholika.

- [1] Novotný, R. 2009. *Zdravotnícka etika a ošetrovatel'stvo*. In: Gluchman, V.: *Metodologické a metodické otázky bioetiky v súčasnosti*, FF PU, Grafotlač Prešov.
- [2] Novotný, R., Novotná, Z., Rybárová, E. 2010. *Etika v ošetrovatel'stve*. In: MOLISA 7 Medicínsko-ošetrovatel'ské listy Šariša, roč.2.
- [3] Nowakowski, Z. 2008. *Bezpieczeństwo narodowe – ewolucja pojęcia i zakresu*, Warszawa.
- [4] Nowakowski, Z. 2008. *Przemoc i agresja a bezpieczeństwo imprez masowych*, Rzeszów.
- [5] Сиройч, С. 2008. *Экономические проблемы современных крупных городов, „Актуальные проблемы менеджмента”*, сборник научных трудов, Москва.